

Staatscommissie. Alleen het onderzoek eener onpartijdige en deskundige Commissie zou in staat zijn opheldering te geven aan zoovele punten, die thans als grieven tegen het eenheids-prijzenbedrijf worden aangevoerd, waartegen dit bedrijf geen ander verweermiddel heeft, dan de beweerde deloyale handelingen te ontkennen en aan zijn adres gerichte beschuldigingen af te wijzen. Terecht merkt Mr *Polak* op, dat de belanghebbende partij — om niet te zeggen: de aangeklaagde — niet als getuige of als deskundige in eigen zaak kan optreden. Een dergelijk „oratio pro domo” heeft geen waarde.

Een „oratio pro domo” zou — zoo men dat wil — het prae-advies van den heer *Polak* kunnen worden genoemd, in dien zin, dat daarin in het bijzonder de belangen van het eenheids-prijzenbedrijf naar voren worden gebracht en tegen de aanvallen worden verdedigd. Toch reikt naar ons oordeel de beteekenis dezer prae-adviezen verder dan een anti-kritiek, waar de schrijver ook een positieve bijdrage levert om het eenheidsprijzenbedrijf beter te leeren zien. Achtereenvolgens worden de economische beteekenis en de sociale beteekenis van dezen vorm van detailhandel door hem behandeld, waarbij het maatschappelijk belang van de consumenten, dat van de producenten, alsmede het maatschappelijk belang van den distribueerenden middenstand worden besproken. De conclusie, waartoe schrijver t.a.v. dit laatste komt, n.l. dat het maatschappelijk belang van den winkelstand door het eenheids-prijzenbedrijf in verscheidene opzichten veeleer wordt gebaat dan geschaad, is een uitspraak, die — ook na het betoog van den schrijver, dat aan die uitspraak voorafgaat — weinig instemming zal vinden. Het argument voor deze uitspraak, dat de massale opdrachten van het eenheidsprijzenbedrijf de fabrikanten in staat hebben gesteld hun kostprijzen te verlagen, een verlaging, waarvan automatisch alle detaillisten bij hun inkoop mede profiteren, is weinig sterk, als men bedenkt, dat juist als belangrijkste grief tegen het eenheidsprijzenbedrijf naar voren wordt gebracht, dat dit bedrijf den afzet van de goedkope massagoederen van den overigen detailhandel „afroomt”. Een vergelijking wordt daarbij veelal — ook in het artikel van Drs *Snel* — gemaakt met de diensten der „wilde” autobussen, die het verkeer afroomen en de minst rendabele diensten aan derden overlaten. Wij laten in het midden of de argumenten, die bij deze kritiek worden gebruikt, houdbaar zijn en of de vergelijking, die met de verkeersbedrijven worden gemaakt, opgaat. Op blz. 21 e.v. van zijn eerste prae-advies voert Schr. bedenkingen aan tegen dit argument. Maar zoo al de eindconclusie zou moeten luiden, dat de concurrentie van het eenheidsprijzenbedrijf uit dezen hoofde niet van dien aard is, dat maatregelen tot bescherming van de belangen van den middenstands-detailhandel gewenscht zouden zijn, het gaat zeker te ver om in het eenheids-prijzenbedrijf een voordeel voor den overigen detailhandel te zien. Vanuit bedrijfseconomisch gezichtspunt liggen ten aanzien van deze vraag nog belangrijke vraagstukken ter nadere bestudeering.

Groot mag het aantal geschriften worden genoemd, dat in den laatsten tijd aan de betrekkingen tusschen het klein- en grootbedrijf in den detailhandel is gewijd. Behalve de reeds genoemde memoranda der drie hoogleeraren en de artikelen van Drs *Snel* (eveneens voorkomend in „Bouwen en Streven”, het Tijdschrift van den Ned. R.K. Middenstandsbond van 20 April en 17 Mei 1939) valt te wijzen op net prae-advies van Prof. *de Quay* voor het R.K. Middenstandscongres te Den Bosch in 1937 gehouden, op de artikelen van Prof. *N. J. Polak* en Dr *E. J. Tobi* in Economisch-statistische Berichten van Januari en Februari 1939, van Dr *J. van Beurden* in „Bouwen en Streven” van 10 December 1936, van Drs *L. J. Legendijk* „De Wetgever en de eenheidsprijswinkel” in het

Calvinistisch Weekblad van 30 September 1938, verder op verschillende artikelen in het Maandblad „Theorie en Techniek van het Middenstandsbedrijf”, zoomede op de rede van Prof. *Koenraad* „De sociale beteekenis van het zelfstandig kleinbedrijf”, atgedrukt in „Bouwen en Streven” van 29 Dec. 1938. Nog is daarmede de rij van geschriften niet afgesloten. Doch deze opsomming zal voldoende zijn om een indruk te geven van de groote belangstelling, vooral in den laatsten tijd, voor dit vraagstuk. Wie zich een volledig en ook tevens objectief oordeel wil vormen over het vraagstuk van de verhouding tusschen grootbedrijf en kleinbedrijf in den detailhandel, i.c. in het bijzonder met betrekking tot het eenheids-prijzenbedrijf, zal goed doen van deze geschriften kennis te nemen. Het zal den lezer treffen, van hoezeer verschillende zijde — en vaak ook van hoezeer verschillend belangenstandpunt uit — dit vraagstuk is beschouwd en hoe — als men dat zoo zeggen mag — pro en contra tegenover elkander worden gesteld. Aan deze reeks van geschriften kunnen thans de prae-adviezen van Mr *Polak* worden toegevoegd, waarin voor de belangen van het eenheidsprijzenbedrijf wordt opgekomen. Wij zeiden het reeds, belangwekkend zijn de uitkomsten van de enquêtes, welke in het buitenland met betrekking tot het eenheidsprijzenbedrijf zijn gehouden; uitkomsten, die in de betrokken landen veel van de scherpe kanten van den heftig gevoerden strijd hebben weggenomen en het vraagstuk binnen redelijke proporties hebben gebracht. Datgene, dat door sommige pleitbezorgers van den middenstand tegen het eenheidsprijzenbedrijf wordt aangevoerd en waartegen de heer *Polak* zich in zijn prae-adviezen richt, doet nog eens sterk de wenschelijkheid gevoelen van een breed opgezet onpartijdig onderzoek, ook in ons land, eener door de Overheid ingestelde enquête-commissie, opdat het materiaal bijeen wordt gebracht, dat het mogelijk maakt dit zoo belangrijke vraagstuk van de distributie in zijn juiste verhoudingen te zien.

H. J. VAN DER SCHROEFF

INGEZONDEN

In Uw rubriek „Uit het Buitenland” in het Novembernummer 1939 vind ik een bijdrage van Uwen medewerker, den Heer Drs *D. Nije*, waarin hij eene uiteenzetting aanhaalt uit een voordracht van *John Loudon*, M.A., C.A. over den invloed van mechanische boekhoudmethoden op de controlewerkzaamheden.

Onder punt C, De onpersoonlijke rekeningen, worden eenige mededeelingen gedaan, die zoo totaal in strijd zijn met de praktijk, dat ik mij verplicht acht, daartegen te appelleren. Nu weet ik wel, dat Uw medewerker de Heer *D. Nije* door het vertalen van de uiteenzetting niet heeft te kennen gegeven, dat hij het met den inhoud daarvan eens was, doch m.i. ware er alle reden toe om daarbij te vermelden, dat hij het met den inhoud geenszins eens is.

Nu Uw medewerker dit niet gedaan heeft ben ik zoo vrij U te verzoeken door opneming van mijn huidig schrijven mij in staat te stellen op enkele der grofste onjuistheden de aandacht te vestigen. Zoo wordt er o.a. gezegd, dat ten aanzien van de onpersoonlijke rekeningen de arbeid van den accountant vaak bemoeilijkt wordt door de mechanisatie en dat bijv., als het ponskaartensysteem wordt toegepast, het moeilijk valt de bijbehorende justificatoire bescheiden terug te vinden en dat dan de grootboekrekeningen veelal voldoende gedetailleerde omschrijvingen en cijfers missen. Verder wordt er dan in enkele woorden een beschrijving gegeven van de wijze, waarop het ponskaartensysteem dan wordt toegepast.

In de eerste plaats kan men eene dergelijke beschrijving niet in enkele woorden, of zooals het hier geschiedde in een vijftal regels, onderbrengen. In de tweede plaats is het heelemaal niet inhaerent aan het *Hollerith* Systeem, dat de grootboekrekeningen voldoende gedetailleerde omschrijvingen en cijfers missen. Integendeel, verschillende gebruikers van het *Hollerith* Systeem zijn juist door die toepassing in staat gesteld weer terug te keeren tot de goede oude gewoonte van het gedetailleerde grootboek. Zij laten namelijk de kaarten, die van de oorspronkelijke bescheiden geponst zijn en die alle gegevens van die bescheiden, zoowel de identificatie-gegevens als de justificatoire gegevens, eene behoorlijke omschrijving en de bedragen, bevatten, aan het eind van iedere maand specifiek afdrukken op de grootboekrekeningen, waardoor iedere grootboekrekening dan in den meest uitgebreiden en gedetailleerden vorm en toch overzichtelijk en zeer vlug wordt samengesteld.

Deze cliënten gebruiken ook in den regel het zgn. „voucher” systeem op die wijze, dat zij ieder stuk van een „voucher” No. voorzien en dat „voucher” No. ook in de ponskaart overnemen. In den regel past men de dagelijksche methode toe van ponsen en van afdrukken van een eersten staat. Deze staat vormt als het ware het hulpboek en daarin worden de ponskaarten in chronologische volgorde en ook volgens „voucher” No. afgedrukt. De „vouchers” worden op dezelfde wijze opgeborgen en de accountant kan dan gemakkelijk nagaan, of van alle „vouchers” een kaart met de behoorlijke gegevens geponst en afgedrukt is en of van alle geponste en in de hulpboeken afgedrukte kaarten inderdaad „vouchers” aanwezig zijn.

Door het aanhouden van een controle register is het natuurlijk gemakkelijk om de overeenstemming tusschen de dagelijksche boekingen in de hulpboeken en het maandelijks samengestelde grootboek vast te stellen.

Sommige onzer cliënten laten de aanwezige ponskaarten in hunne tegenwoordigheid door de machine voeren ter samenstelling van een duplicaat van het grootboek, waardoor zij dan dus kunnen vaststellen of inderdaad alle kaarten in dat grootboek waren atgedrukt; daarna laten zij die zelfde kaarten, waarmede dus eerst het grootboek onder nunne controle is samengesteld, terugsorteeren naar hulpboek en dan wederom in chronologische volgorde en in volgorde van „voucher” No. afdrukken en die hulpboeken worden dan gecontroleerd met de origineele bescheiden. In dat geval heeft men door middel van de machines op zeer snelle en absoluut volledige wijze gecontroleerd, dat er overeenstemming bestaat tusschen de origineele bescheiden en tusschen het grootboek, terwijl men bovendien in het grootboek zelf alle noodige omschrijvingen heeft.

Ik vertrouw, dat ik door deze korte uiteenzetting duidelijk heb aangetoond, dat de verschillende bewering van den Heer *John Loudon* in het geheel geen steek houden.

Amsterdam, 18 December 1939.

M. C. BOAS

Naschrift

In de rubriek „Buitenland” wordt de inhoud van artikelen uit buitenlandsche tijdschriften verkort *weergegeven*. Tot commentaar, welke, om volledig te zijn, vaak zeer uitvoerig zou moeten zijn, acht de redacteur van deze rubriek zich niet geroepen. De lezers kunnen geacht worden voldoende gevoegd te zijn zelve een oordeel te vellen.

In het door den Heer *Boas* besproken artikel is een druk-

fout in de op één na laatste alinea geslopen: „In zoo'n geval is er een directe boekhoudkundige band.....” moet zijn: „In zoo'n geval is er geen directe boekhoudkundige band.....”
D. N.

EXAMENOPGAVEN

Rijksaccountantsdienst examen inrichtingsleer

Dinsdag 24 October 1939

10—12.30 uur.

De Vereeniging Hulp aan Zwakzinnigen gevestigd te X stelt zich ten doel als bemiddelares op te treden tot het verleenen van hulp of leiding aan zwakzinnigen.

Zij tracht dit doel te bereiken door:

a. behartiging van de lichamelijke, geestelijke en maatschappelijke belangen tijdens de schooljaren en daarna;

b. andere wettige middelen, die aan het doel bevorderlijk kunnen zijn.

Het Bestuur bestaat uit minstens negen leden. Voorzitter, Secretaris en Penningmeester vormen het Dagelijksch Bestuur.

Voor het lidmaatschap is een minimum contributie verschuldigd van f 2.50 per jaar. Een zeer belangrijk deel der leden betaalt een jaarlijksche contributie loopende van f 5.— tot f 15.—.

Het aantal leden bedraagt circa 1.000.

Deze gelden worden uitsluitend besteed voor de uitzending van schoolkinderen naar vacantie-kolonies, tevens worden voor dit doel gebruikt de gelden, welke verkregen zijn uit afzonderlijke giften, collecten enz. Verder worden in verband met deze uitzending van kinderen in sommige gevallen van de ouders bijdragen ontvangen.

De kosten van verblijf in die vacantie-kolonies bedragen een vaste som per kind en per dag terwijl de Vereeniging tevens de aanschaffing van benodigdheden als kleeren, schoenen enz. verzorgt.

Voor de behartiging van de belangen van zwakzinnigen na de schooljaren worden door de Vereeniging twee werkinrichtingen geëxploiteerd, n.l. een voor jongens en een voor meisjes.

In de inrichting voor jongens kunnen maximaal 100 personen worden te werk gesteld. In hoofdzaak worden door hen matten gevlochten zoowel op voorraad als op bestelling. Daarnaast worden kleerschuiers, haarborsstels, nagelborsstels, tapijtschuiers en meubelborsstels vervaardigd. Zij ontvangen daarvoor een vast loon, eventueel verhoogd met een kleine premie om de belangstelling voor het werk gaande te houden.

Voor de leiding zijn een werkmeester en twee hulpwerkmeesters in dienst.

De fabrikaten worden voornamelijk aan particulieren verkocht.

De werkinrichting voor meisjes is van bescheidener omvang. Hier kunnen maximaal 20 meisjes te werk worden gesteld. Zij vervaardigen spreien, kledjes e.d., benevens weefwerk.

De belooning voor de meisjes is op dezelfde wijze geregeld als voor de jongens, terwijl ook de verkoop op dezelfde wijze verloopt als bij de jongensinrichting.

Voor deze inrichting is een leidster in dienst.

De algemeene leiding is van beide werkinrichtingen opgedragen aan een directeur.

Voor elk der werkinrichtingen wordt door de gemeente voor iederen tewerkgestelde een bijdrage verleend gebaseerd op een vast bedrag per jaar met dien verstande, dat aan subsidie niet meer wordt uitbetaald dan het telkenjare in de gemeentebegroting uitgetrokken bedrag.

Gevraagd wordt hoe U de administratie voor deze Vereeniging zult inrichten, zoodat mede voldoende gegevens kunnen worden verkregen voor beoordeeling der financieele gevolgen bij opnemng van jongens of meisjes.

Dinsdag 24 October 1939

14—17.30 uur.

De N.V. Uitgeverij v/h X & Co. heeft tot doel het uitgeven van boekwerken op verschillend gebied. Zij heeft thans een „Fonds”, omvattende een 1.000-tal uitgaven op gebied van Belletrie, Techniek, Onderwijs, Kunst, Recht, Economie, Jeugdlectuur enz.

Een uitgave komt als volgt tot stand:

Auteursrechten.

Het manuscript wordt van den auteur gekocht, hetzij voor een bedrag ineens, hetzij voor een bepaald bedrag per door de N.V. verkocht exemplaar, hetzij voor een combinatie van beide vergoedingen.